

En als de profetie ons de uitnemende heerlijkheid maakt, die Jehova voor zijn Messias bestemd heeft, heet het: „Ik zal hem tot een eerstgeborenen zoon stellen, ten hoogste, over de koningen der aarde.“

Zoo haard dan ook de maagd, die onder alle vrouwen benedijdt is, in Bethlehem haar eerstgeborenen zoon. En dit „eerstgeboorterecht“ fonktelt in de kroon van Messias zoo schitterend, dat het heilige apostolaat hem prijst als den *eerstgeborenen* aller creaturen, en hem als den *erfzoon* uit de dooden looft. Hij, en hij alleen moest „de eerstgeborene zijn onder vele broeders“.

Deze voorkeur der „eerstgeboorte“, die in Messias gefundeerd ligt, komt dan ook in Gods heilig recht over zijn volk telkens uit. „Al de eerstgeborenen zijn mijn“, spreekt de Heere. De eerstgeborene moest uitgekocht, zooals geen later geborene.

Aan den eerstgeborene kwam een erfrecht toe veel rijker dan zijn broeders.

En de „zeggen der belofte“, die door God aan Abraham en zijnen zaden was geschonken, volgt evenzoo de lijn der eerstgeboorte. Zoo zelfs, dat Jacob wel voor Esau gaat, maar toch altoos met dien verstande, dat Jacob voor den eerstgeborene intreedt.

Vroeger erkende alle volk en natie deze voorkeur dan ook, en hield daarmee het geslacht organisch bijeen, en gaf den eerstgeborene wel meer recht, maar liet hem ook duurder verplichting op.

Als de eerstgeborene viel, was de rouw zoo veel bitterder. Geheel in den geest van wat Zacharias klaagt: „Zij zullen over hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over eenen eerstgeborene.“

Thans heeft men in den burgerstaat al dit onderscheid tusschen den eerstgeborene en de latergeborenen feitelijk vernietigd. Maar de jonge moeder ervaart het daarom wel in haar bange weeten, dat het toch is gelijk God gezegd heeft. Onze artsen maken er nog wel terdege onderscheid in, of ze te doen hebben met „eene eerste kinds nood“. En in het huiselijk leven is nog altoos zeker spoor van het onderscheid overgebleven. De eerstgeborene heeft toch altoos iets voor.

Ja, wat ge vooral niet moogt vergeten, in de paleizen der vorsten erkent het staatsrecht nog wel terdege het recht van eerstgeboorte.

De oudste prins van den bloede volgt op.

„Alle begin is moeilijk!“ is de vorm waarin ons volk deze ordinantie Gods uitsprekt, maar het besef ging te loor, dat er, juist om dat moeilijke, van elk begin een dubbele kracht uitgaat en op elk begin een bijzondere zegen rust.

Alleen het eerste kind maakt de jonggehuwde vrouw moeder. Dat doen de latergeborenen niet meer. Die vinden haar als moeder en bevestigen slechts haar moederstaaf, die er reeds was. Geheel die machtige omkeer, die bij de vrouw, naar lichaam en naar ziel tot stand komt, als ze moeder werd, bewerkt dus alleen „des eersten kinds nood“. In dien eersten nood werkt het mysterie. Uit de diepste smart wordt hier de rijkste vrucht geteld. Die nood van het eerste kind zet den toon in, waarin voortaan haar levenslied zal gezongen worden. Dat eerste kindeke teekent een spoor, waarin al het verdere vanzelf volgen moet. De oogst is hier zooveel rijker.

En ditzelfde nu gaat bij de worteling van heel het leven onder man en vrouw door.

De eerste stap op elk nieuw terrein kost altoos de bangste inspanning, maar de vrucht van die inspanning is dan ook kenteeknend voor al wat we voorts en verder op dit terrein doen zullen.

Zooals bij het zingen alles er aanhangt, hoe de eerste toon wordt ingezet, zoo hangt er ook op elk uwer paden alles aan, hoe ge op elk dier paden den eersten stap zet.

Wankelt ge daarin, dan bederft ge vaak heel uw toekomst; maar ook, zet ge dien eersten stap met uw God goed, dan is er iets gewonnen voor heel uw leven, waarvan de glans ongemerkt nastraalt.

Daarom hangt er zoo alles aan, of aan het zetten van dien eersten stap op welk pad ook, een teeder zoeken van de leiding van Gods voorafging. Wee den jongen man, de jongedochter, die op haar wegen drentelt en haar paden kiest zonder de ongezien leiding van haar God te bekennen. Dan kan één mistred de verwoesting van heel een leven na zich slepen. Want de eerste stap beheerscht wat daarna komt, en beslist vaak voor levensusantie en karakter.

Maar wel hem, die ook voor dien eersten stap het beginsel zijner wijsheid vond in de vrees des Heeren. Laat het hart hem dan bidden in de borst; laat de stem ons bijna stikken in de keel; die beving en ontroering van heel ons wezen kan heelzaam werken; als ze er maar toe leiden mag, dat we onzen God op onzen weg ontmoeten, en geen stap zetten, waar zijn tred niet wierd ingedrukt.

Want dan komt die „eerste kindsnood“ wel telkens weder, bij elk nieuw begin; bij elk keerpunt op onzen levensweg. Maar dan wordt er in dien oogenblik ook heerlijk geleefd; als op ons Pniel met God geworfeld; en dan wordt er gebaad een vrucht der eerstgeboorte, waarvan de zegen heel ons leven verzelt.

Zelfs geestelijk vat de heilige apostel dit alzo van het zieleleven op, als hij roemt, te behooren tot hen, die „de eerstelingen des Geestes“ ontvangen hebben.

Ook de heilige apostelen hebben een eerstgeboorterecht in het koninkrijk der hemelen, dat niemand hun rooven kan. Zij hebben „den eersten kindsnood“ gedragen, maar genieten dan ook den rijken zegen, dat hun woord nu nog in heel Gods kerk naklinkt.

En zoo is het nog.

Nog zijn er in menig dorp aan te wijzen, die na langen doodslap daar de eerstgeborenen des Heeren wierden. En ook zij diervan hun zegen niet. Want hun invloed werkt na.

Ja, zoo is het nog in elk geslacht en in elk huisgezin.

Een eersteling, die het eerst in zulk een gezin tot bekeering kwam, heeft „des eersten kinds nood“ gedragen. Veel banger weeten; veel pijnlijker worsteling; veel grievender smaad!

Maar wat nood, als ook nu nog maar geestelijk Gods ordinantie heerschen mag, dat ook wie „geestelijk eerstgeborene“ is, bij de gratie Gods zeggend heerschen mag onder zijne broeders.

KUYPER.

Amsterdam, 31 Jan. 1890.

De epidemie, die nu sinds weken, schier alle landen van Europa teistert, heeft voor het religieus besef iets vreemds.

Het aantal slachtoffers dat ze in alle landen van Europa maakte, is ontzettend groot. Grooter dan van menige andere epidemie die schrik en ontzetting in de harten wierp. Veilig kan het aantal der gestorvenen nu reeds op meer dan honderd duizend berekend worden.

En toch, deze epidemie heeft de conscientien niet aangegrepen. Ze heeft geen verslagenheid gewekt. Ze heeft geen heilzamen schrik in de harten doen opkomen. Er is meer om gelachen dan gewend. Er is meê gespeeld. Zoo niet meê gespot. Zelfs in de komedie heeft men er zich mede vermaakt. En schier alle uiting, die men er over vernam, droeg het kenmerk van gemis aan ernst.

Dit lag aan den zachten vorm waarin ze optrad. Aan het weinige lijden dat ze bij haar eersten aanval bracht. Aan het min gevaarlijk en doodlijk karakter dat ze op zich zelve droeg.

Die er aan stierven, stierven meer aan de gevolgen en naweeën, dan aan de eigenlijke epidemie. Ook scheen ze van mensch op mensch niet besmettelijk.

En toch zoo ons Christenvolk onheilspelen, zoo het in dit lied der lucht-hartigen meezong.

Ook in deze Influenza was een sprake Gods.

Een betooning van zijn ontzettende al macht en van zijn bange tegenwoordigheid, waar Hij in zijn oordeelen over de kinderen der menschen komt.

Hij werkte iets raadselachtigs; iets onbekends; iets dat aan de waarneming ontsnapte in de atmosfeer, die we inademen.

En zie, snel als de gang zijner wolken, verspreide zich deze besmetting over alle landen van Europa, en toonde opeens weer den zwakken mensch zijn machteloosheid, zoodra de arm des Heeren openbaar wordt.

Dat zijn volk deze stemme zijns Gods versta en er op merke.

Want vergeet niet, diezelfde God heeft nog andere machten, en datzelfde Europa, dat ook waar de honderd duizend vielen, met de Influenza gespot heeft, kon wel eens in bange doodangst geworpen worden, zoo die Influenza nog slechts voorbode van banger en doodlijker epidemie bleek.

Er zijn er, die reeds profeteeren, dat de Influenza slechts een inleiding is op veel banger benuwung die komt.

—

In Amsterdam overleed deze week onze geliefde „Vader“ Bechtold; een dier ouden van dagen, die, toen alles wankelde, met een handvol getrouwen den strijd voor den Naam des Heeren aanbode en volhield, en die met zijn ouden vriend Dibbitts, die reeds lang vóór hem ten grave ging, den stoot gaf voor die machtige beweging, die zich van Gereformeerde zijde in steeds breeder stroom uitbreidde.

Zijn heengaan laat een ledig in ons midden, dat niet licht zal worden aangevuld.

Onze Bechtold was een *figuur*; was een eigen verschijning in het midden van 's Heeren volk.

Veel sieraad was hem gegeven. Rijk in kennis der waarheid en doorvoed in de Schriftuur en de schriften der vaderen, was hij voor honderden om hem heen een vraagbaak. En daarom een te *gevochter* vraagbaak, omdat zijn toon altoos lieflijk, zijn blik altoos vriendelijk, zijn woord altoos ernstig was.

Geen somberheid zweefde op zijn vroolijk gelaat. Er glinsterde uit zijn oog iets van de blijdschap van Gods kinderen. En reeds door zijn optreden en toespraak won hij veler hart.

Voor zooveel, die nu reeds voor den Troon juichen, of nog op aarde in allerlei kring den Naam des Heeren grootmaken, mocht hij daardoor een „vader in Christus“ worden.

En wel heeft de Haagsche Synode ook dezen eerwaardigen Christenbroeder onwaardig gekeurd, om het Christelijk ambt te bedienen, en ook hem haar banbul toegezonden; maar onder de engelen zijn andere gedachten en andere gedachten bij den Heere onzen God.

Want bij wie ge onder 's Heeren volk in Amsterdam en daarbuiten ook navraag doet, geen hunner zal aarzelen, u uit volle overtuiging toe te roepen, dat „Vader“ Bechtold, na zijn sterven door Gods engelen in het Vaderhuis is ingedragen, en dat de Heere der heerlijkheid voor zijn getrouwen dienstknecht een kroon van hemelsche eere had bereid.

—

In de *Vaderlander* kwam de vorige week een opmerkelijke verklaring voor, die we niet onbeantwoord willen laten.

Er wierd door de redactie reden gegeven, waarom zij zich *tegen Dr. A. Kuyper* had gesteld.

Dit nu, zoo sprak ze, lei niet aan hetgeen Dr. Kuyper leerde. Immers hij, zoo goed als een ander, mocht zijn eigen opinie hebben. Dat was zijn recht.

Neen, de bewegende oorzaak van deze Kuyperophobie school alleen hierin, dat Dr. Kuyper aan anderen het recht betwistte, om ook hunnerzijds eene opinie te hebben, en er op stond dat alle loopen zouden in het pad, dat hij afbakende.

Deze voorstelling nu is met de feiten in openbaren strijd.

Juist Dr. Kuyper heeft van meet af, eer te sterk dan te zwak, er op aangedrongen, dat er plaats zou zijn voor *alle variatien* van overtuiging.

Juist tegen de „eenvormigheid van het

leven“ als vloek van het modernisme is hij van meet af opgekomen, met een eenergie en beslistheid, waarin niemand hem op dit punt overtrof.

Zoo op kerkelijk als op staatkundig en wetenschappelijk terrein heeft hij er steeds met warmte en geestdrift voor gepleit, dat *gelijkgerechten* saam zouden werken, en dat *andersdenkenden*, elk op eigen terrein georganiseerd, in eerlijken kamp geestelijk met hun tegenstanders worstelen zouden.

Zelfs tijdens de oprichting der Vrije Universiteit heeft hij herhaaldelijk verklaard, volstrekt niet te begeeren, dat zijne medebelijders, die *niet-Gereformeerde* waren, zich bij de Vrije Universiteit zouden voegen, maar veeleer omgekeerd, dat ook zij hunnerzijds eene eigen Vrije Universiteit overeenkomstig hun beginsel zouden oprichten.

Waar Dr. Kuyper voor streed was alleen dit: dat elke groep die een eigen overtuiging had, in eigen boezem weten zou wat ze wilde en gemeenschappelijk zou handelen.

Vandaar dat hij er naar streefde om de Antirevolutionaire partij te organiseren.

Niet om aan „deze partij zijn gevoelens op te leggen maar om haar de gelegenheid te verschaffen, haar program uit de worsteling der overtuigingen in eigen boezem te doen groeien.

Het Centraal Comité, met zijn geheel democratische inrichting, is hier het handtastelijk bewijs van. En toen het een oogenblik scheen, alsof zijn persoon aan de vrije ontwikkeling van dat Program in den weg stond, nam hij terstond, het was in 1885, zijn ontslag, en trad slechts weer op, toen het algemeene verlangen van de Deputaten bleek, dat hij zou blijven.

De gegeven voorstelling is dus *feitelijk* onjuist.

Slechts in zooverre erkennen we haar als waar, als Dr. Kuyper zeer bepaaldelijk er op drong, dat de Antirevolutionaire partij niet zou blijven hinken op twee gedachten, maar kleur zou bekennen; en we erkennen evenzeer, dat voor Dr. Bronsveld c. s. in deze georganiseerde Antirevolutionaire partij geen plaats was.

In zooverre was het dus volkomen natuurlijk, dat hij zich niet aansloot, of voorzoover hij vroeger meeleefde, zich terugtrok.

Dit stemde hem dan ook in het minst niet tot *verrader* op staatkundig terrein, evenmin als zijn oppositie tegen de Gereformeerde op kerkelijk terrein hem op dat er tot een *verrader* of afvallige stemde.

Hadden Dr. Bronsveld c. s. en op kerkelijk en op staatkundig terrein een anderen eigen kring georganiseerd, die onder eigen banier met ons tegen de Revolutie en het Oogelooft ware opgetreden, er zou geen aanmerking gevallen zijn, en het Christelijk karakter van deze mannen ware ongedacht gebleven.

Maar dat Dr. Bronsveld c. s. dit *niet* deden; en dat ze integendeel, in strijd met hun eigen verleden, op politiek terrein naar de *Liberale* en op kerkelijk terrein naar de *Synodalen* overliepen, dit was hun politiek en kerkelijk misdrijf; hierdoor hebben ze zich tegen de Belijders des Heeren bezonddig; en dit stemtelt hen, voor wat hun overtuiging aangaat, tot *renegaten*, en drukt hun in kerkelijken en politieken zin het brandmerk van den *verrader* op het voorhoofd.

Van Beets, Beynen en zoo vele anderen geldt dit *niet*.

Deze mannen toch hebben nooit den strijd noch tegen de *Liberale* en op politiek noch tegen de *Synodalen* op kerkelijk terrein met ons aangeboden.

Zij stonden altoos *tegenover* Groen van Prinsterer, en waakten de kerkelijke actie.

Maar Dr. Bronsveld c. s., die in den raad van Groen van Prinsterer aanzaten en zoo fel als iemand eertijds tegen de Synode aageerden, zij zijn *omgeslagen*; zij zijn tot hun vroegere vijanden *overgelopen*; zij pleegden tegenover hun broeders met wie ze eertijds liepen *verraad*.

—

Men vraagt ons of Luthers standpunt in zijn strijd met Agricola dit was, dat de prediking van de Wet zonder meer de ware boetvaardigheid kweekte.

Het antwoord hierop is eenvoudig.

Agricola heeft reeds destijds tegen Luther dezelfde bedenking geopperd, en Luther heeft duidelijk uitgesproken, dat de Wet ongenoege was om tot waar beoewen en oprechte bekeering te brengen. Geen oogenblik liet Luther het verband tusschen Wet en Evangelie los.

Dit voor het historische. En wat nu de zaak betreft zij er bijgevoegd, dat noch de prediking der Wet noch de prediking van het Evangelie op zich zelf ooit tot oprechte bekeering uitsloot, noch ooit eenige zaligmakende vrucht teelt, tenzij het werk van den Heiligen Geest in de ziel voorafga, de prediking begeleidt en volgt.

Prediking van de Wet zonder meer tot den natuurlijke mensch, verhardt en verstompt en brengt hoogstens tot schijnbeoewen; nooit tot de droefheid die naar God is.

En evenzoo de prediking van het Evangelie tot den natuurlijke mensch werkt, zonder meer, niets dan valsche vrijheidszucht en kweekt niets dan een schijngehoel.

De natuurlijke mensch verstaat noch den geest Gods in de Wet noch in het Evangelie.

En dan eerst zal de prediking van Wet en Evangelie beide zaligmakende vrucht dragen, als de *innerlijke* bewerking bij de prediking voorafgaat, meegaat en volgt.

Daarom drong Luther er reeds zoo sterk op aan, dat de prediking van de Wet in de Christelijke kerk, een prediking van de

Wet door Christus mocht zijn, d.i. van de Wet in haar *geestelijk* gebruik en in haar *geestelijken* zin.

—

Onlangs constateerden we met vreugde, hoe in het *Kerk. Weekblad* een waardeerend oordeel over de *Doleantie* voorkwam; en niets van het toen gezegde nemen we terug.

Toch was het ons daarom volstrekt geen geheim, dat V., M. en W. ook in het *Kerk. Weekblad* geen drie toetsen van éénzeldde geluid aanduiden.

Elk kenner van de kerkelijke muziek weet, hoe *W.* tegenover ons steeds een zacht geluid gaf, *V.* iets forscher maar toch broederlijk, en dat de schrille toon steeds gemerkt was met *M.*

Wie nu weet, dat *W. Ds. Wolff* uit Utrecht is, *V. Ds. Verhoeff* uit Bodegraven, en *M. Ds. Malcomiesius* uit Rotterdam, dien bevreemd dit niet.

Toch achten we het ook zoo een niet ongelukkig verschijnsel, dat deze drie mannen in eenzelfde blad saamwerken. Er blijkt dan toch uit, dat zelfs *Ds. Malcomiesius* iets voelt voor hetgeen *Ds. Wolff* bedoelt; en, hoe hoog ook de muur der kerkelijke alouderheid zij opgetrokken, wij blijven elk teken des tijds waardeeren, waaruit blijkt, dat de Christelijke gemeenschap nog altoos trekt.

We zouden op een enigszins schril volgstukje in het *Kerk. Weekblad* dan ook niet terug zijn gekomen, indien het niet een quaestie van redactie raakte, waarvan we het *Kerk. Weekblad* beleedelijk verzoeken nota te willen nemen.

Men las namelijk in dit blad naar aanleiding van onze lofspraak al spoedig dit:

In de *Herant* van Zaterdag bespreekt Dr. Kuyper de beschouwing over de doleantie, voorkomende in ons vorig nummer en getekend: *W.*

Met veel lof wordt over dit stuk gesproken en daarin profetie gezien van de betere dingen, die komen zullen.

„Dit woord“ zegt Dr. K. „zal een goede uitwerking hebben, zoo wij hopen ook op de Doleerenden. Niet om hen te doen roemen, maar om met Christelijke tederheid te mijden, al wat in daad of woord den broeder, die niet met ons gaat, kweten kan, zonder door de eere des Heeren of het heil der Kerk te worden geëischt.“

Dit is — wie kan 't ontkennen — heel mooi gezegd!

Maar wat doet nu diezelfde Dr. Kuyper in de volgende kolom van diezelfde *Herant*?

Hij neemt een bericht op uit Rijsdord, waarin niet alleen de inwijding der nieuwe kerk ten behoeve der Doleerenden wordt medegedeeld, maar ook nog de volgende liefdelijkheden naar het hoofd van de Rotterdamse predikanten worden geslingerd:

„Veel stoffe tot dankbaarheid is er, want hoewel van Synodale moderne zijde mannen als *Ds. Kragenbelt* en *Malcomiesius*, naast een *De Visser*, *Ulffers* of *Riemens* uit Rotterdam, telkens komen om de gemeente, zoo mogelijk, aan het zachte juk van Christus te onttrekken, is toch hun pogen ijdel; hun hoorders uit deze gemeente zijn concurrerende moderneren met een enkele orthodoxe gemengd.“

Wat is dit nu? Hoe kan Dr. K. aan een dergelijk bericht zijne goedkeuring verlenen en dit *zoo*, zonder eenige aanmerking, laten drukken in zijn blad?

Aangenomen voor een oogenblik, dat metterdaad dit bericht van *Ds. Sleeswijk Visser* geformuleerd ware geweest op een wijze, die in strijd was met onze verklaring, volgt hier dan uit, dat we dit bericht hadden mogen weigeren of critiseren?

Het *Kerk. Weekblad* waant dit; maar geheel ten onrechte.

De zaak is namelijk deze, dat onze redactie een contract heeft aangegaan met Deputaten van de Synode der Ned. Geref. kerken, waarbij zij elke week ééne kolom in haar blad voor officiële berichten uit die kerken heeft opengesteld.

Doch hieruit volgt dan ook, dat er geen sprake van kan zijn, dat de redactie ooit zulk een bericht weigert of er critiek op oefent.

Zij heeft alleen te zien, of het stuk beoorlijk getekend is, en moet het dan plaatsen, voorzover er ruimte overblijft.

Hiermee vervalt dus heel de aanmerking.

Nu we echter toch deze zaak te berde brengen, zij het ons vergund tevens te zeggen, waarom we de critiek van het *Kerk. Weekblad* op dit bericht voor een pure vergissing houden.

*Ds. Sleeswijk Visser* had namelijk geschreven, dat het optreden van orthodoxe predikanten in de Synodale kerk van Rijsdord strekte, om „de gemeente zoo mogelijk aan het zachte juk van Christus te onttrekken“.

Hierop nu maakt de redactie van het *Kerk. Weekblad* de aanmerking, dat wie zoo schrijft *Arminiaan* te zijn, en aan den *afval* der heiligen te gelooven.

Deze opmerking nu zou volkomen juist zijn, zoo *Ds. Sleeswijk Visser* geschreven had, dat *enige* *ziel*, die Jezus toebehoorde, van hem afgetrokken was.

Doch hier is in zijn bericht geen sprake van.

Er is sprake van het onttrekken van de gemeente aan het zachte juk van Christus; wat blijkbaar doelt op de tegenstelling tusschen het *juk der Synode* en het *juk van Christus*, *niet* alsoo op de *kerkegeering*. Hier is dus niets dan een vergissing in het spel.

Toch kan ook zoo deze critiek niet vrij uitgaan.

Immers, zelfs al nemen we in aanmerking, dat de redactie van het *Kerk. Weekblad* zich vergiste, dan nog had ze geen recht tot haar uitval.

Immers, *Ds. Sleeswijk Visser* schreef er bij: „om de gemeente, zoo mogelijk, aan het zachte juk van Christus te onttrekken“,

en voegde er bij, dat dit pogen toch *ijdel* was.

Hieruit blijkt drieërlei:

1°. Dat *Ds. Sleeswijk Visser* het voor *onmogelijk* hield.

2°. Dat hij zulk pogen *ijdel* noemde.

En 3°. dat hij niet zelf deze vreesde kosterde, maar alleen dezen toelag aan zijn tegenstanders toeschreef.

Er is dus metterdaad op dit bericht niets aan te merken, en de redactie van het *Kerk. Weekblad* zal zelve moeten erkennen, dat ze met dezen zonderlingen uitval tegen de *Herant* en tegen *Ds. Sleeswijk Visser* op elk punt den bal misloeg.

KUYPER.

## Collegiaal stelsel.

XVII.

Nog rest ons van het kerkgenootschap genaamd „de Christelijke Gereformeerde kerk“ te spreken; en we doen dit met opzet in een afzonderlijk artikel, omdat de positie der Christelijke Gereformeerden staatsrechtelijk metterdaad *exceptioneel* ongunstig is.

Dit exceptioneel ongunstige is hierin gelegen, dat alle overige kerkgenootschappen reeds lang vóór 1853 op allerlei wijze rechtspersoonlijkheid bezaten, en voor de Regeering officieel bestonden; maar dat de „Christelijke Gereformeerde kerk“ voor de Regeering eerst is begonnen te bestaan lang na 1853, en dus geheel onder de vigeur van het nieuwe Collegiale stelsel is tot stand gekomen.

Tervel nu alle overige kerkgenootschappen zich nog steeds beroepen kunnen op zeker *status quo ante*, en beweren kunnen in dien eigenaardigen, historischen bestaansvorm, aan de eischen der wet van 1853 voldaan te hebben, ontvangt deze historische rechtsgrond aan de Christelijke Gereformeerde geheel. Niet als aan een reeds lang bestaand, maar als aan een geheel nieuw ontstaan kerkgenootschap heeft de Regeering hun in 1869 acte van rechtspersoonlijkheid verleend.

Dit nu is daarom te ernstiger te betreuren, overmits er oorspronkelijk geen volk was dat sterker anti-collegiaal in zijn hart stond, dan juist de groep van 1834.

Hiermee bedoelen we niet, dat de godvruchtigen, die in 1834 met het Synodale kerkbestuur braken, de kerkrechtelijke quaestie, die in geschil was, reeds ten einde toe wetenschappelijk doorgedacht hadden.

Dat hadden ze niet.

In nauwkeurig historisch en theoretisch onderzoek lag niet hun sterkte.

Maar gelijk onze vaderen in hun strijd tegen Rome, vaak zonder veel geleerde studie, toch het rechte pad koren, omdat het rechte beginsel hen dreef, zoo was het ook in Ulrum.

Er sprak in de leiders van 1834 een veelzins nog onbewust, maar toch zeer helder en krachtig besef, dat het heerschend systeem niet deugde, en dat alleen in terugkeer tot de beginselen der aloude kerkenordening heil school.

Deze vrome, moedige mannen wisten niet alles even precies; allicht was zelfs de naam van Collegiaal systeem nooit anders dan als bloote klank tot hen doorgedrongen; maar ze stonden goed.

Vandaar dan ook dat in de eerste stukken, die ze de wereld inzonden, schier geen enkele berisepelijke of bedenkelijke uitdrukking voorkomt.

Ze stonden met het hun voeten op het standpunt der *Doleantie*.

Wat zij beoogden en bedoelden was, om als Gereformeerde belijders, in de aloude historische Gereformeerde kerk gewonnen en geboren, die kerk, die allengs sterk gedeloreerd was, weer tot haar Gereformeerde openbaring te brengen.

Zij dachten er oorspronkelijk niet aan, om als parvenu's naast de oude kerk positie te nemen, maar beweerden, op grond der belijdenis, die oude kerk zelve te zijn, en de organisatie, als aan den adel der oude kerk onvalten, te moeten verwerpen.

Dat desmettemin al spoedig enkelen den verkeerden weg op raakten, lag aan de Regeering.

Gelijk de Czaar van Rusland aan niemand die van de Grieksche kerk is toelaat, zich aan het bestuur van die kerk te onttrekken, zoo nam ook onze Regeering in 1834 oorspronkelijk het echt tyrannieke standpunt in, dat de malcontenten wettige leden van de Ned. Herv. kerk waren en het recht niet hadden, zich aan haar bestuur te onttrekken.

Deze houding der Regeering vervalschte den strijd en mengde er een separatistisch beginsel in, doordien nu de ontevreden, huns ondanks, voor hun recht tot afscheiding als zoodanig gingen pleiten, zonder hun oorspronkelijke pretentie daarbij altoos stipt in het oog te houden.

Iets wat te erger wierd, toen in tal van plaatsen zeer kleine groepjes, zonder zweem van geestelijke of kerkrechtelijke leiding, elk in eigen kring op hun manier den strijd moesten uitleveren.

Neemt men dit in aanmerking, dan moet men er zich zelfs over verbazen, dat het separatistisch beginsel aanvankelijk nog zoo weinig vorderingen maakte, en dat menig hoofdman der aldus gezinden eerlang de wijk nam naar Amerika.

Toen dan ook na niet lange dagen de Regeering, ziende hoe de beweging haar boven het hoofd wies, van standpunt veranderde, viel het haar bitter tegen, dat ze nogmaals, gelijk zij waande, op *onwil* van de zijde der „Afscheidenen“ stuitte.

Ze liet toen namelijk het denkbeeld varen, om met geweld de malcontenten tot de gehoorzaamheid aan de Synodale organisatie terug te brengen, en was bereid met de „Afscheidenen“ in een schikking te treden, mits op voorwaarde, dat deze genoe-

gen zoude nu's; zich stichtte ker zouden dan, het p Gereformee Waren dolee tisten gew waarden o hadden er inschikkelig en einde getob.

Toch is deden; dat overgrootte verontwaan men nog beginselen, dat het v gewrochte dacht om.

Niet ger deze ulner Doch he reeds in 11 derwijze w kelijk star verdedigden ken zich b der Regeer meer nu di van de k vrede meê stilzwijgen niet wel ve

Wat dez niet noelli 1834 was e weggestort maakte de al moeilijke beducht v groote wil ook veel van de Vr die immers

Toch hou ook in 18 zou zijn i helder had Maar dan